

Pracovní tým: Čoupková, Havlišová, Szopová

Děti a rozvod

Cíl výzkumu

Jedním z ožehavých problémů dnešní doby je stále narůstající počet manželství, která končí rozvodem. Úroveň rozvodovosti se v loňském roce vyšplhala až na 48 % manželství končících rozvodem, zatímco počátkem 90. let se pohybovala okolo 35 % (podle www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost). Přibývá však nejen počet rozvedeným partnerů, ale i dětí, které z takovýchto svazků pocházejí. Cílem našeho výzkumu je zjistit nakolik se zkušenost dítěte, které prožilo rozvod, promítne do jeho dalšího života a jak velký vliv na něj rozvod rodičů může mít. Klademe si za cíl prověřit, zda rozvodová zkušenost zažitá v dětství přináší další rozvody a zda s přibývajícím počtem dětí rozvedených rodičů, přibývá také výskyt patologických jevů u mládeže.

Cílem výzkumu je tedy zodpovědět jednu základní a z ní odvozené otázky, které se týkají dopadu rozvodu na děti, a tak přinést poznatky, které potvrdí, doplní, popřípadě vyvrátí stávající teorie v této problematice.

Výzkumná otázka: Do jaké míry ovlivňují rozvodové zkušenosti dětí jejich další vývoj?

Odvozené otázky:

- 1) Rozpadají se častěji manželství lidí pocházejících z rozvedených rodin?
- 2) Může být rozvod rodičů příčinou vyšší míry výskytu patologických jevů u mládeže?

Kontext výzkumu:

Vliv rozvodu na děti je zkoumán mnoha studii, všechny se však zabývají pouze psychologickou stránkou. Kladou si otázky,

zda děti rozvedených rodičů budou trpět depresemi a mít jiné psychologické problémy, zda se zhorší jejich prospěch ve škole, sníží se jim sebevědomí, jestli ztratí veškerou motivaci, atd. Časté jsou také odborné knihy, které radí rodičům, jak to udělat, aby byl rozvod pro všechny co nejméně bolestný. Ze sociologického hlediska se vliv rozvodu příliš nezkoumá. A proto je třeba tuto mezeru vyplnit.

Jak bude výzkum proveden?

Jaká bude zvolena výzkumná strategie a jaká metoda? Pro objektivní zhodnocení by byly vhodné jednak rozhovory s dětmi, které pochází z rozvrácených rodin a vyskytují se u nich patologické jevy, ale i těmi, které jsou v pořádku. Získáme tak data, která nám pomohou zodpovědět, zda je rozvod rodičů příčinou vyšší míry výskytu patologických jevů u mládeže. Dále bude nutné získat data o tom, kolik rozvedených lidí pocházelo z rozvedené rodiny. Zde bude nejúčinnější metodou použití dotazníků.

Mohou nastat problémy při získávání respondentů, proto je nutná pečlivá příprava projektu.

Na jaké populaci se bude hledat odpověď na výzkumnou otázku?

K zodpovězení první výzkumné otázky bude nutné, aby dotazník vyplnili rozvedení lidé, kteří pochází z rozvedené rodiny. Pro objektivitu bude vhodné vybrat respondenty obou pohlaví a z různých věkových skupin a sociálních tříd. U druhé výzkumné otázky se zaměříme na děti ve věku do 18 let.

Operacionalizace

Vztah: rozvodové zkušenosti - vývoj dítěte

- V jakém věku dítě prožilo rozvod?

- Jak se rodiče při rozvodu k sobě chovali?
- Jak dítěti rodiče rozvod vysvětlili?
- Co bylo příčinou rozvodu?
- Jaký byl vztah rodičů před rozvodem?
- Jak často se dítě po rozvodu vidá s rodičem, u kterého nebydlí?
- Komu bylo po rozvodu dítě svěřeno?
- Má dítě možnost vidět jinde model manželství, které není rozvedeno?
- Je u dítěte po delší době rozvodu vidět nějaká charakterová změna?
- Vidá se dítě stále se stejnými přáteli?
- Co je to patologický jev?
- Rozumí si dítě stále stejně se svým sourozencem či svými vrstevníky?

Občanské či vědecké zdůvodnění zájmu

Pomocí tohoto výzkumu budeme moci získat lepší porozumění dětem, u nichž byl zpozorován výskyt patologických jevů, otevřou se větší možnosti pomoci jim k tomu, aby mohly vést hodnotnější život. Díky tomuto výzkumu dojde ke „zmapování“ situace v oblastech, o kterých hovoří otázky uvedené výše. Z toho pak vyplyne možnost účinnější pomoci dětem, kterým se rozvádějí rodiče. Také si budeme moci lépe přestavit, jak na společnost bude působit stále zvyšující se míra rozvodovosti. Budeme vědět, zda bude rozvodů stále více přibývat a zda bude přibývat výskyt patologických jevů u mládeže. Zjistíme, jak hluboký dopad můžou mít rozvody na proměnu celé společnosti.

Kdy bude výzkum proveden?

S výzkumem se může začít hned poté, co se důkladně připraví

všechny materiály pro provedení výzkumných metod.

Jaká literatura existuje k tématu?

- Burges, L. 1994. *Lone Parenthood and Family Disruption. The Outcomes for Children.* London: Family Policy Studies
- Dreman, S. 1997. *The relation of divorced mother's perceptions of family cohesin and adaptability to behavior problems in childrens.* Journal of Marriage and Family 59/2: 324-331
- Giddens, A. 1999. *Sociologie.* Praha: Argo
- Hoffmann - Nowotny, H.J. 1988. *Budoucnost rodiny.* In: Vágnerová, M. 2000. *Vývojová psychologie.* Praha: Portál
- Holub, P. 1996. *Roztržená rodina-posvátné instituci hrozí cesta do pekel.* Respekt 1: 9-12
- King, V. 2002. *Paternal divorce and intrerpersonal trust in adult offspring.* Journal of Marriage and Family 64/3: 642-656
- Matějčíček, Z. 1994. *Co děti nejvíc potřebují.* Praha: Portál
- Možný, I. 1999. *Sociologie rodiny.* Praha: Slon
- Richards, M. 1995. *The interests of children at divorce.* Cambridge: Centre for Family Research, University of Cambridge
- Ross, L., Mirovsky, J. 1999. *Parental Divorce, Life - Course Disruption, And Adult Depresion.* Journal of Marriage and Family 61:1030-1046
- Ryšánková, M. *Děti, rodiče a rozvody.* Psychologie dnes 7/8: 20-21
- Simons, R.L., Link, H., Gordon, L.C. 1999. *Explaining the Higher Incidence of Adjustment Problem Among Children of Divorce Compared with Those in Two-Parent Families.* Journal of Marriage and Family 61: 1020-1034
- Trnka, V. 1974 *Děti a rozvody-studie o adaptovanasti dětí z rozvrácených rodin.* Praha: Avicenum zdravotnické nakladelství
- Warshak, R.A. 1996. *Revoluce v porozvodové péči o děti.* Praha: Portál

Wolfinger, N. 2003. *Paternal divorce and offspring marriage: early or late?* Social forces 82/1: 337-357

Komentář:

V *Cílech* výzkumu mluvíte o stávajících teoriích, ale neupřesňujete, co stávajícími teoriemi myslíte. V teoretické části navíc o žádných „stávajících“ teoriích na poli sociologie není ani zmínky - jen tvrdíte, že jich mnoho není. (bylo by lepší, kdyby Vaše zmínky o teoriích byly pohromadě a byly konzistentní - a rovnou jste řekli, z jakých teoretických konceptů vycházíte či vůči kterým se vymezujete, popřípadě nastínili či přiblížili, jak (ne)byla problematika teoreticky rozpracována před Vámi).

V části *Kontext* výzkumu uvádíte: „Vliv rozvodu na děti je zkoumán mnoha studiemi, všechny se však zabývají pouze psychologickou stránkou.“ Bylo by dobré doplnit, jaké studie máte na mysli (stačí do závorky uvést - například + jméno několika nejvýznamnějších - 2). Jinak Vás čtenář může podezírat z toho, že přeháníte nebo si vymýšlíte. To samé platí pro odborné knihy.

K metodologické části: - bylo by dobré upřesnit, jaké rozhovory máte namysli? (standardizované, nestandardizované?)

A doplnit, jakým způsobem budete získávat popř. kontaktovat respondenty? To souvisí s Vaší zmínkou, že „mohou nastat problémy při získávání respondentů, proto je nutná pečlivá příprava projektu“. Myslím si, že by bylo přínosné aspoň naznačit, jaký druh problémů hrozí, že se vyskytne.

K operacionalizace mám jen malinkou poznámku - možná by to chtělo ještě doplnit indikátor vztahující se k tomu, jaké patologické jevy se u mládeže vyskytují.

Z mého hlediska mají předešlé poznámky sloužit jen k jakémusi „dotáhnutí“ projektu.

